

بازخوانی سازمان فضایی خانه بر اساس متون اسلامی به روش EBS و تطبیق آن با اولویت‌های روابط فضایی از دیدگاه الکساندر و لنگ*

راضیه لیب‌زاده^{۱**}، عبدالحمید نقره‌کار^۲، مهدی حمزه‌نژاد^۳، محمدعلی خان محمدی^۴

^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران
^۲ دانشیار دانشکده معماری دانشگاه علم و صنعت ایران
^۳ استادیار دانشکده معماری دانشگاه علم و صنعت ایران
^۴ استادیار دانشکده معماری دانشگاه علم و صنعت ایران

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۰۷

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۸/۱۰

چکیده

پژوهش حاضر در جست‌وجوی چگونگی تأثیرگذاری روابط خانواده در اسلام بر روابط میان عرصه‌های عمومی، نیمه عمومی و خصوصی و استقرار فضاهای درونی خانه و تطبیق آن‌ها با نظریه‌های رایج در تبیین این روابط فضایی است. از آن‌جا که غالب نظام طراحی و آموزش آن در کشور ما امروزه تحت تأثیر نظریه‌های طراحی رایج جهان پیش می‌رود. هدف این تحقیق بررسی تطبیقی دو نمونه از مهم‌ترین این نظریه‌ها با آموزه‌های اسلامی به منظور شناسایی میزان تطابق آن‌ها با فرهنگ دینی و اعتقادی جامعه ما و به تبع ارتقای طراحی خانه است. برای پاسخ‌گویی به مسأله فوق، روابط خانوادگی توصیف‌شده در متون اسلامی بررسی و سازمان فضایی مؤثر بر آن به روش استدلال منطقی تنظیم و با پرسش از خبرگان طراحی خانه افزایش اعتبار یافته‌های حاصل از بررسی‌های استدلالی صورت گرفته است. سپس مدل ارزش‌های طراحی سازمان فضایی خانه مبتنی بر مؤلفه‌های روابط خانوادگی، و براساس مدل سنجش رابطه محیط-رفتار را با پورت ارائه شده است. نظریه‌های کریستوفر الکساندر و جان لنگ به عنوان نظریه‌های مطرح جهان در این حوزه بررسی، مدل‌سازی و اولویت‌های روابط فضایی از دیدگاه آن‌ها استخراج و با دیدگاه اسلامی به صورت تطبیقی بررسی شده است. روش تحقیق در این مرحله توصیفی-تحلیلی، استدلالی و تطبیقی است. بررسی‌های تطبیقی تفاوت‌های آشکاری را میان سازمان فضایی خانه اسلامی با الگوهای مطرح جهانی نشان می‌دهد. اگرچه نظریه‌های لنگ و الکساندر نیز به دلیل تفاوت در جهان بینی با یکدیگر تطابق ندارند، بیش‌ترین تمایزات دیدگاه لنگ با اسلام در عرصه نیمه عمومی و خصوصی و الکساندر با اسلام در عرصه عمومی و خصوصی است. عمده این تفاوت‌ها به دلیل ارزش‌های خانوادگی و اهداف فرهنگی متفاوتی است که در اسلام مد نظر است. تحقق روابط خانوادگی در اسلام نیازمند تحوّل در سازمان فضایی خانه و تغییر در سبک زندگی است که می‌تواند تجلی ارزش‌های فرهنگی مد نظر اسلام را در جامعه به دنبال داشته باشد.

واژگان کلیدی: آموزه‌های اسلام، خانواده، مدل ارزش‌های طراحی، سازمان فضایی خانه.